

SAMMENSLUTNINGEN AF
KRÆFTAFDELINGER

Patientinformation Medicinsk kræftbehandling

PJECEN ER UDARBEJDET AF EN TVÆRFAGLIG INFORMATIONSGRUPPE
– SAMMENSLUTNINGEN AF KRÆFTAFDELINGER (SKA)

Helle Holm Gyldenvang, klinisk sygeplejevejleder
Charlotte Belli, afdelingssygeplejerske
Kirsten Gudmundsen, klinisk sygeplejevejleder
Dorthe Wiinholdt Christensen, udviklingssygeplejerske
Ulla Rasmussen, afdelingssygeplejerske
Helle Gert Christiansen, ledende oversygeplejerske
Anna Lohman, klinisk udviklingssygeplejerske
Anne Vinkel, psykolog
Fahimeh Andersen, overlæge, SKA
Louise Rolin, projektsygeplejerske, SKA
Hanne Skovfoged, projektsygeplejerske, SKA

Derudover tak til eksterne forfattere for hjælp til udarbejdelsen af bivirkningsark.

SKA's sekretariat
Blegdamsvej 58
Afsnit 9601, opgang 96
2100 København Ø

Tlf: 35454715
hanne.skovfoged@regionh.dk

INDHOLD

2	Indledning
2	Husk at spørge
3	Behandling af kræft
5	Medicinsk kræftbehandling
6	Intravenøs behandling og tabletter
7	Forholdsregler
8	Træthed
8	Hukommelse og koncentration
9	Støtte og omsorg
9	Til dig som pårørende
10	Børn som pårørende
10	På arbejde eller sygemeldt
11	Ferie
11	Vigtige begivenheder
11	Udseende og kropsopfattelse
12	Seksualitet
12	Motion
12	Mad og drikke
13	Tandgener
13	Alternativ behandling
14	Rehabilitering
14	Fysioterapi
14	Psykolog
15	Socialrådgiver
15	Praktiserende læge
15	Hjemmepleje
15	Eksistentielle/åndelige og religiøse behov
16	Kræftrådgivning

INDLEDNING

I denne pjece får du generelle oplysninger om, hvad medicinsk kræftbehandling er samt gode råd og vejledninger i forbindelse med din behandling. På løสblade til denne pjece kan du læse mere om bivirkninger til netop den type medicinsk kræftbehandling, du skal have.

HUSK AT SPØRGE

At få en kræftsygdom kan vende op og ned på mange forhold i livet. Mange spørgsmål melder sig – og det er helt almindeligt, at de dukker op, når du har forladt lægen og sygeplejersken på afdelingen og er kommet hjem.

Afdelingens personale giver dig råd, støtte og vejledning om din sygdom og behandling. Du kan altid spørge, hvis der er noget, du er i tvivl om, eller hvis du gerne vil have informationen gentaget. Dine pårørende er også altid velkomne til at komme med, når du skal i behandling.

Der er sikkert andre spørgsmål, som netop du mangler at få svar på. Skriv dine spørgsmål ned og tag dem med, næste gang du kommer i afdelingen.

Du kan læse uddrag af din egen journal på **www.sundhed.dk**.

BEHANDLING AF KRÆFT

Kræft behandles med operation, stråleterapi og/eller medicinsk kræftbehandling.

OPERATION

Hvis kræften er begrænset, kan en kirurg ofte fjerne det syge væv ved en operation (radikal operation). Medicinsk kræftbehandling og stråleterapi kan bruges forebyggende efter radikal operation for at mindske risikoen for senere tilbagefald af sygdommen. Lægen vil ofte kombinere de tre behandlinger. Er kræften derimod mere udbredt, bruges stråleterapi og/eller medicinsk kræftbehandling.

Det normale væv tåler mere end kræftvæv og kan derfor bedre tåle stråleterapi og medicinsk kræftbehandling. Behandlingen tilsigter derfor, at kræftvævet dør, mens det normale væv lever videre.

Kræft kan sprede sig som udløbere (metastaser) fra det sted, hvor den er opstået og finde vej til andre organer og knogler gennem lymfe og blodbaner. Metastaser, der ikke kan afsløres ved hverken blodprøver eller scanning, kaldes for mikroskopiske metastaser. Ved stadier af sygdommen, hvor erfaring har vist, at der måske kan være mikroskopiske metastaser til stede, vælger man derfor at behandle med stråler og/eller medicin før eller efter operation.

MEDICINSK BEHANDLING

Medicinsk kræftbehandling omfatter kemoterapi, hormoner og antihormoner samt nye former, der kaldes for målrettet biologisk behandling. Kemoterapi og de målrettede biologiske behandlinger gives enten direkte i en blodåre (drop) eller i tabletform. Hormoner og antihormoner gives oftest i tabletform. Normalt kombineres flere forskellige stoffer, afhængig af sygdommen.

STRÅLEBEHANDLING

Til strålebehandling anvendes røntgenstråler. Stråleapparatet (acceleratoren) sender røntgenstrålerne præcist igennem det afgrænsede område af din krop, hvor kræften sidder. Strålebehandling gives oftest som udvendig behandling, men ved nogle sygdomme kan indvendig strålebehandling anvendes.

FORSKNING

Lægevidenskaben udvikler hele tiden nye og bedre behandlinger. Der forskes både i Danmark og i udlandet. For at komme videre med udviklingen af nye behandlingsmuligheder, må stofferne afprøves i kliniske forsøg. Du kan komme ud for, at lægen spørger dig, om du vil deltage i et sådant forsøg. Det er frivilligt at deltage. Du vil altid først modtage mundtlig og skriftlig information, og du vil få mindst et døgn betænkningstid. Du kan til enhver tid vælge at stoppe og udgå af forsøget, uden at det har konsekvenser for din behandling.

Nogle former for eksperimentel behandling gives kun på én af landets eksperimentelle enheder. I Østdanmark har vi sådanne enheder på Rigshospitalet og på Herlev Hospital.

TRE NYE BEHANDLINGSMETODER ER STADIG PÅ FORSØGSBASIS:

- Immunterapi, også kaldet "vaccination", hvor patientens eget immunforsvar aktiveres, så det kan bekæmpe kræftcellerne
- Regional kemoterapi, hvor kemoterapien gives direkte i det kræftsye organ
- Elektrokemoterapi, hvor strøm bruges til at øge effekten af kemoterapien. Behandlingen er lokal og gives til generende kræftknuder i huden.

MEDICINSK KRÆFTBEHANDLING

VIRKNING

Medicinsk kræftbehandling slår kræftceller ihjel, men rammer også de normale celler, da medicinen bliver ført rundt i kroppen med blodet.

Kræftceller er mere modtagelige over for medicinsk kræftbehandling end de normale celler. Mange kræftceller dør straks, andre senere. I bedste fald forsvinder kræftcellerne helt med medicinsk kræftbehandling.

De normale celler, der påvirkes af medicinsk kræftbehandling, er f.eks. celler i slimhinder, hud og hår. Knoglemarven, som producerer røde og hvide blodlegemer samt blodplader, påvirkes også. Langt de fleste normale celler gendannes dog inden næste behandling, da de er mere modstandsdygtige end kræftcellerne.

De stoffer, der bruges til medicinsk kræftbehandling, giver ofte bivirkninger. Det er forskelligt, hvordan man reagerer på behandlingen og påvirkes af eventuelle bivirkninger. Bivirkningerne vil dog næsten altid være til at håndtere, især når man er forberedt på dem.

Før behandlingen vil både lægen og sygeplejersken fortælle dig, hvilke bivirkninger du kan få. Bliv ikke forskrækket. Vi er nødt til at omtale alle de bivirkninger, der kan komme, selv om du sandsynligvis kun vil få nogle enkelte af de mange, vi nævner. Samtidig vil du få råd om, hvordan bivirkningerne kan afhjælpes og eventuelt behandles.

På løbsblade til denne pjece kan du læse mere om bivirkninger til netop den type medicinsk kræftbehandling, du skal have.

INTRAVENØS BEHANDLING OG TABLETTER

Medicinsk kræftbehandling kan gives som:

- Væske (i et drop) direkte ind i en blodåre. Det kaldes intravenøs behandling
- Intravenøs behandling over flere døgn gives ved hjælp af en pumpe (en selvtømmende flaske), som du går hjem med
- Tabletter eller kapsler

Intravenøs behandling gives som regel ambulant, men hvis behandlingen er længerevarende, kan det være nødvendigt at være indlagt.

På sygehuset får du lagt en tynd plastikkanyle i en blodåre – enten i håndryggen eller på underarmen. Medicinen blandes op med væske i en pose, som forbindes med en plastikslange til kanylen (drop).

Hvis du skal have medicinsk kræftbehandling i drop gennem lang tid, eller hvis dine blodårer er meget tynde eller ligger dybt under huden, kan det være en fordel for dig at få lagt det, man kalder et permanent venekateter. Det er en tynd plastikslange, som bliver lagt i en stor blodåre og slutter tæt på hjertet. Dette venekateter bliver liggende, så længe du er i medicinsk kræftbehandling.

Skal du have medicinsk kræftbehandling som tabletter/kapsler eller via pumpe, får du medicinen med hjem.

FORHOLDSREGLER

Kræft smitter ikke, og behandlingen påvirker ikke de mennesker, du er sammen med. Der kan være affaldsstoffer fra den medicinske kræftbehandling i sved, urin og afføring i op til fem døgn efter behandlingen. Mængden af affaldsstoffer er så lille, at det ikke udgør nogen risiko for dine pårørende.

Du kan stort set leve, som du plejer. Vi anbefaler dog følgende:

- Dagligt brusebad og god hygiejne efter toiletbesøg
- Hvis der spildes opkast eller urin, tørres det op med papir. Bagefter vaskes området med vand og sæbe. Papiret skylles ud i toilettet
- Tøj og sengetøj vaskes som sædvanlig

Hvis du modtager hjælp fra hjemmeplejen, bliver de informeret om, at du får kemoterapi. Da sundhedspersonalet kan være i kontakt med flere, som får kemoterapi, er der udarbejdet arbejdsmiljøregler. Du vil derfor kunne opleve, at personalet i visse situationer bærer overtrækskittel eller handsker for at beskytte sig selv.

TRÆTHED

Træthed er en meget hyppig gene i forbindelse med operation og behandling for kræft. Træthed kaldes i denne forbindelse også fatigue og opleves anderledes end den træthed, som du måske kender fra tidligere. Du kan således opleve, at der ikke altid er en sammenhæng mellem, hvor meget du laver, og hvor træt du bliver.

Almindelig træthed forsvinder, når kroppen får søvn og hvile, men søvn og hvile hjælper ikke nok på den længerevarende træthed. Trætheden kan påvirke dit humør og føles mere udmattende, end du er vant til. Det er meget forskelligt, i hvor høj grad man oplever træthed.

Trætheden kan have mange årsager bl.a. operation, behandling, bivirkninger, bekymringer, angst og usikkerhed for fremtiden. Det kan være nødvendigt at hvile mere, men det er samtidig vigtigt, at det kun bliver små hvil i løbet af dagen for ikke at påvirke nattesøvnen. Motion har vist sig at have en gavnlig effekt på trætheden. Selv lidt motion har betydning, så det er vigtigt med daglig bevægelse, f.eks. at gå en tur. Prioritering af dine aktiviteter kan blive en nødvendighed for, at du har kræfter til det, som du helst vil. Det er også en god ide at lave nogle mindre mål for dine aktiviteter, så du har større mulighed for at nå målene. Efter endt behandling vil trætheden aftage, men det er individuelt, hvor lang tid der går, før den helt er forsvundet. Oplever du træthed, så tal med personalet på afdelingen. Der findes en pjece "Træthed hos patienter med kræft", som du og dine pårørende måske kan have glæde af at læse.

HUKOMMELSE OG KONCENTRATION

Sygdom og behandling kan give problemer med hukommelse og koncentration. Disse problemer aftager og forsvinder oftest af sig selv i løbet af ca. et års tid efter afsluttet behandling.

STØTTE OG OMSORG

De fleste, der får en kræftsygdom og skal i behandling, har brug for ekstra omsorg og støtte fra familie og venner.

Det kan være af stor betydning for dig og dine nærmeste at være sammen med familie og venner i det omfang, du har overskud til. Det kan være svært for din familie og omgangskreds at vide, hvordan de bedst kan hjælpe. De fleste har ikke erfaring med at håndtere den situation, du er i, og holder sig måske tilbage for ikke at gøre eller sige noget forkert. Andre tager måske for meget over i en grad, du ikke bryder dig om. Det kan derfor hjælpe at være åben omkring dine tanker og behov og sige til, hvis du har brug for hjælp.

TIL DIG SOM PÅRØRENDE

Når et menneske får kræft, rammes hele familien. Som pårørende skal du også forholde dig til en ny og ukendt verden med undersøgelser, behandling og kontrol. Der skal indhentes informationer, der er samtaler på sygehuset, med familien, børnene, vennerne og andre. Måske er du som gennemgående person den, der bedst lægger mærke til forandringer og kan pege på ting, der skal søges hjælp til.

De praktiske opgaver i hjemmet kan i højere grad komme til at hvile på de pårørende. Måske har du brug for at gemme dine egne følelser væk for at kunne klare det hele. Men som pårørende har man brug for at tale om usikkerheden og bekymringen - brug for, at nogen spørger: *Hvordan har du det?* – og evt. få tilbud om aflastning til de praktiske opgaver, så der bliver plads til, at man kan gøre noget godt for sig selv og familien.

Det kan være en god idé at fortælle din arbejdsgiver og/eller dine kolleger om din situation. Du kan måske få brug for at tage fri til at være med til lægesamtaler og undersøgelser eller få brug for aflastning i forbindelse med arbejdsopgaver.

BØRN SOM PÅRØRENDE

Åbenhed mellem forældre og børn kan styrke familiens fællesskab og forhindre, at børnene føler sig uden for og ladt alene med deres fantasier og følelser. Initiativet til at tale om sygdommen og dens betydning for familiens liv bør komme fra de voksne. Børn er ofte tilbageholdende, hvis de mærker, at det er svært for forældrene.

Nogle børn vil gerne tale om sygdom og behandling, mens andre helst vil være fri. Barnets temperament, alder og modenhed har stor betydning for, hvordan man kan tale om sygdommen, men også familiens traditioner og kultur spiller ind.

Det kan være svært at finde overskuddet til at være forælder, når man selv eller ens partner er syg. Derfor kan det være en god ide at inddrage andre voksne, som børnene har et godt forhold til. Det kan være en moster, onkel eller en god ven, der har barnets fortrolighed, og som kan hjælpe både med det praktiske og det følelsesmæssige.

Har du brug for yderligere information, se venligst: www.bornungeogsorg.dk.

PÅ ARBEJDE ELLER SYGEMELDT

Både sygdom og behandling kan gøre det svært at passe arbejdet som sædvanligt. Mange kræftpatienter må derfor sygemeldes i kortere eller længere tid. Det er vigtigt, at du giver dig selv tid til at forholde dig til din sygdom og behandling, og til de konsekvenser de måtte have for dig på sigt.

Det er først og fremmest din sygdom og den behandling, du skal have, som afgør, om du kan arbejde. I nogle behandlingsforløb er det ikke muligt at arbejde, i andre kan man arbejde på nedsat tid eller med enkelte fraværsdage. Der er desuden forskel på, hvor meget den enkelte kan magte og har overskud til.

Tal med din arbejdsgiver. Der kan være mulighed for, at I sammen finder en løsning, der tilgodeser netop dit behov.

Nogle får løn under sygdom, mens andre får sygedagpenge. Har du spørgsmål vedrørende dit arbejde eller din økonomiske situation, vil du kunne få råd og vejledning hos din sagsbehandler i kommunen. Nogle hospitaler har tilknyttet socialrådgiver.

FERIE

Mens du er i behandling, kan det ikke altid lade sig gøre at tage på ferie i udlandet. Hvis du planlægger en rejse, er det vigtigt at afklare forsikringsforhold og mulighed for at få lægehjælp på turen. Vær opmærksom på at disse forhold er i orden, inden du planlægger din rejse. Hos sygeplejersken kan du få en pjece om forsikringsforhold ved udlandsrejse under sygdom eller behandling. Du kan tage kontakt til SOS International for at forhøre dig om, hvorvidt du i din situation vil være dækket af den offentlige rejsesygesikring.

VIGTIGE BEGIVENHEDER

Skal du til en familiefest eller andre vigtige begivenheder, så vil personalet forsøge at planlægge dine behandlinger således, at du har mulighed for at deltage.

UDSEENDE OG KROPSOPFATTELSE

Både sygdom og behandling kan ændre dit udseende og den måde, du opfatter dig selv på. Det er forskelligt, hvor meget ændringer i udseendet betyder for den enkelte, og der findes ingen opskrift på, hvordan man bedst forholder sig til, at man ikke ser ud, som man plejer. Mange har glæde af at være åbne om det over for sig selv og omgivelserne, f.eks. ved at tale om udseende. Det er ikke blot det ydre, der kan forandres. Mange oplever også ændringer i kropsopfattelsen. Det kan vise sig som utryghed ved kroppen og en følelse af at have mistet kontrol over kroppen. Sådanne forandringer kan påvirke selvopfattelsen og selvtilliden, som det for nogle kan tage tid at genvinde. Tal med dine pårørende eller personalet på afdelingen om det. Mange har også glæde af at tale med andre patienter i samme situation. Derudover kan motion være med til at skabe kontrol over og tryk ved kroppen.

SEKSUALITET

Kræft kan påvirke samlivet. Man kan føle sig træt og uoplagt og synes, at det seksuelle er sekundært i forhold til at komme igennem sygdomsforløbet. Oftest er det tavsheden og angsten for, hvad partneren føler og tænker, der er det største problem. Det vil være en stor hjælp for dig og din partner, hvis I kan vise hinanden ømhed, både fysisk og psykisk, også selv om samlivet måske ændrer sig. Behandling og træthed kan påvirke dig, så du mister lysten til sex i kortere eller længere tid. Det er derfor vigtigt, at du og din partner kan tale sammen. Behovet for nærvær, ømhed og kropskontakt vokser ofte i forbindelse med alvorlig sygdom – mange vil få brug for et ekstra knus.

Åbenhed er vigtig. Hvis I har brug for det, kan I altid få støtte og vejledning hos afdelingens personale og hos jeres egen læge, eller I kan eventuelt få en henvisning til en sexolog. Der findes skriftligt materiale om emnet.

MOTION

Hvis det er muligt, er det en god ide at holde sig fysisk i form under og efter et behandlingsforløb. I perioder kan det imidlertid knibe med energi til motion og sport. Er du vant til at dyrke sport, er det ikke sikkert, du kan fortsætte på samme måde som før, men daglig motion i form af spadsereture, en tur i svømmehallen eller cykelture er god erstatning og kan betyde, at man får ekstra energi. Motion kan afhjælpe bivirkninger til behandling, træthed, angst og depression og kan fremme livskvalitet og trivsel. Tal med din behandlende afdeling, hvis du er i tvivl om, hvilken motion du må dyrke.

Der er ofte kommunale eller regionale tilbud om motion, som netop er tiltænkt mennesker, som er eller har været syge eller er i behandling.

MAD OG DRIKKE

Din appetit og lyst til mad kan blive mindre, når du får medicinsk kræftbehandling. Du kan også opleve, at din lugte- og smagssans ændrer sig. Appetitten vender tilbage, og lugte- og smagssansen bliver som regel normal igen, når behandlingen er overstået. Kroppen har under sygdom og behandling behov for ekstra næringsstoffer, og det er derfor vigtigt, at du får tilstrækkelig med kalorier og proteiner. Du kan få råd og vejledning hos afdelingens personale eller diætist om dette.

Socialt samvær og de omstændigheder, der gør sig gældende i forbindelse med måltiderne, kan være med til at skærpe appetitten. Det er derfor betydningsfuldt at skabe ro og hygge

omkring måltiderne, f.eks. ved at dække et pænt bord, tænde lys, drikke et glas vin til maden eller lignende.

Du kan i perioder have brug for, at andre laver maden til dig. Tal med din familie eller venner om dette, og også om hvordan de i det hele taget kan støtte dig, når din appetit er lille.

Vi anbefaler, at du tager en vitaminpille dagligt.

Behandlingen udelukker ikke, at du kan drikke spiritus, øl eller vin. Dog findes der enkelte behandlinger, hvor man ikke samtidig tåler alkohol. Spørg afdelingens personale til råds om dette.

TANDGENER

Tænderne påvirkes normalt ikke af behandlingen. Der kan derimod opstå tørhed af slimhinderne i munden og mundbetændelse. Tørheden gør tænderne mere udsatte, og det kan øge risikoen for huller i tænderne, og for at gamle plomber kan falde ud.

Du bør kontakte din egen tandlæge for at få lavet en status over dine tænders tilstand, inden kræftbehandlingen går i gang. Sørg for god mundhygiejne, da det kan være med til at forebygge eventuel mundbetændelse under behandlingen. Børst dine tænder mindst 2 gange dagligt og gerne efter hvert hovedmåltid. Brug tandtråd dagligt, da du på denne måde fjerner bakterier imellem alle tænderne.

Hvis du i forbindelse med behandlingen får alvorlige tandproblemer og har fået lavet en tandstatus, inden du startede behandlingen, kan du søge kommunen om økonomisk tilskud. Det er din tandlæge, der skal skrive ansøgningen.

Se bivirkningsark omhandlende "mundgener".

ALTERNATIV BEHANDLING

Alternativ behandling omfatter mange, meget forskellige behandlingsformer, som foregår uden for det etablerede sundhedsvæsen. Nogle former for alternativ behandling kan måske gøre det lettere at komme igennem sygdom og behandling, mens andre former kan have en u hensigtsmæssig indflydelse på din behandling. Vi anbefaler, at du taler med personalet, hvis du bruger alternativ behandling.

REHABILITERING

Rehabilitering handler om at støtte dig og din familie, så hverdagen kan leves bedst muligt på trods af de følger, som sygdom og behandling kan give. Mange kræftpatienter oplever, at livet bliver anderledes, når de får en kræftdiagnose. Mange gør sig bekymringer om fremtiden, i forhold til familien, arbejde, økonomi mm. Desuden vil symptomer og bivirkninger ofte begrænse én i at leve, som man gjorde før sygdommen.

Mennesker er forskellige med hensyn til, hvordan de lever deres hverdag, hvilket netværk de har, og hvad der er vigtigt for den enkelte. Vi ved, at mange belastninger eller forandringer kan forebygges eller begrænses ved tidlig indsats. Det er derfor vigtigt at tale med personalet om dit behov for hjælp.

Du kan finde din kommunes tilbud for rehabilitering på hjemmesiden www.sundhed.dk/soft.

Nedenfor er omtalt forskellige tilbud og muligheder for hjælp i forbindelse med din rehabilitering:

FYSIOTERAPI

Mange kræftpatienter oplever, at kroppen fungerer anderledes end tidligere. Måske er du i tvivl om, hvor meget og hvordan du skal bruge din krop.

En fysioterapeut kan tilbyde rådgivning og behandling, for eksempel i forbindelse med sove-/hvilestillinger, åndenød, træthed, smerter, lymfødem, genoptræning, bevægelse og motion. På hospitalet eller hos din egen læge kan du få lavet en genoptræningsplan, der sendes til kommunen. Herefter er det kommunens opgave at finde et egnet tilbud til dig. Har du behov for anden form for fysioterapi, skal du henvises via egen læge.

PSYKOLOG

At få kræft er for de fleste en så belastende oplevelse, at der er et stort behov for information, støtte og hjælp. Ofte er der hjælp at hente hos familie, venner og kolleger. Det kan imidlertid være nyttigt også at få støtte fra professionelle, der ikke er personligt involverede.

Både du og dine nærmeste pårørende har ret til psykologbistand med støtte fra den offentlige sygesikring. Henvisning til psykolog skal ske via din egen læge. Sygesikringens tilskud udgør 60 procent af honoraret, og der kan gives tilskud til i alt 12 samtaler. Enkelte hospitaler tilbyder samtaler med psykolog.

SOCIALRÅDGIVER

Socialrådgiveren kan hjælpe dig med at afklare sociale og økonomiske spørgsmål. Du kan henvende dig til din sagsbehandler i kommunen, nogle hospitaler har ansat en socialrådgiver.

Det er en god ide at undersøge dine pensions- og forsikringsforhold.

PRAKTISERENDE LÆGE

Vi anbefaler, at du holder kontakt til din praktiserende læge under behandlingsforløbet. Din egen læge vil tage sig af dine helbredsmæssige problemer og receptfornyelser, der ikke har noget med din kræftsygdom at gøre. Lægen vil løbende blive informeret om din sygdom og behandling, og hvis der sker nogen form for ændringer i dit behandlingsforløb. Du kan vælge, at din egen læge ikke skal have oplysningerne.

HJEMMEPLEJE

Under dit behandlingsforløb kan det være, at du har brug for hjælp. Du kan f.eks. have behov for hjemmehjælp til rengøring, indkøb, personlig pleje eller en hjemmesygeplejerske til hjælp til medicin, støtte og vejledning. Kontakt til hjemmehjælpen eller hjemmesygeplejersken sker enten via sygeplejersken på afdelingen, egen læge eller ved, at du selv tager kontakt til kommunen. Det er kommunen, der afgør den endelige form for hjælp, du kan få.

EKSISTENTIELLE/ÅNDELIGE OG RELIGIØSE BEHOV

Når man bliver syg, kan der for nogen opstå nye tanker og overvejelser om formålet og meningen med livet. Det kan for mange være en fordel at tale med et andet menneske om disse overvejelser. På hospitalerne er der tilknyttet en hospitalspræst, der står til rådighed for samtale. Det er ikke en forudsætning, at man er medlem af Folkekirken for at få en samtale. Præsterne kan også være med til at formidle kontakten videre til egen sognepræst, andre trossamfund eller det etniske ressource-team, som er tilknyttet Region Hovedstadens hospitaler.

KRÆFTRÅDGIVNING

Du er altid velkommen hos Kræftens Bekæmpelse, hvor du både som kræftpatient og pårørende kan få rådgivning og støtte, deltage i kurser og aktiviteter og møde andre i samme situation. Find din nærmeste kræftrådgivning på **www.cancer.dk/raadgivning** eller ring på tlf. 35 25 75 00.

KRÆFTLINJEN

Her kan du få gratis og anonym telefonrådgivning af professionelle rådgivere på tlf. 80 30 10 30.

Kræftlinjen har åbent alle hverdage kl. 9-21 samt lørdag og søndag kl. 12-17.

På hjemmesiden **www.cancer.dk** kan du bl.a. finde information om brevkasse, cancerforum og app'en 'Liv med kræft', og information om de enkelte sygdomme.

Der er desuden udarbejdet en del relevante pjecer, som du kan få brug for i dit behandlingsforløb – disse pjecer vil være tilgængelig i din behandlende afdeling.

SAMMENSLUTNINGEN AF
KRÆFTAFDELINGER